

De sociaal-economische situatie in Curaçaose wijken anno 2011

Sean de Boer

Inleiding

In 2003 verscheen een artikel in MODUS¹ dat inging op de sociaal-economische situatie in de Curaçaose buurten anno 2001, waarbij vooral de situatie van achterstandsbuurtten werd beschreven.

Het huidige artikel tracht op basis van meer recente gegevens uit de Census 2011 wijken te identificeren die achtergesteld zijn in hun sociaal-economische ontwikkeling en derhalve bijzondere beleidsaandacht behoeven.

Het onderscheid achterstandswijken enerzijds en welzijnswijken anderzijds komt tot stand op basis van een zestal indicatoren. Het proces hoe dit onderscheid tot stand komt valt buiten de reikwijdte van dit artikel. Tevens valt de beschrijving van de situatie in specifieke wijken, gebaseerd op deze zes indicatoren, buiten de reikwijdte van dit artikel. De voornoemde zes indicatoren, die onder de paragraaf "Definities" nader worden omschreven, worden dus in dit artikel impliciet gehanteerd.

Wel zal een algemeen vergelijkend beeld worden geschetst tussen de cijfers van 2001 en 2011 voor wat betreft een drietal van deze indicatoren samen met een aantal demografische indicatoren, zodat enigszins een cijfermatig beeld in tijdsperspectief ontstaat van het verschil tussen achterstandswijken en welzijnswijken.

Dit artikel is ingedeeld in de volgende paragrafen:

- ❖ *Inleiding;*
- ❖ *Definitie van een buurt of wijk;*
- ❖ *Methodologie;*
- ❖ *Definities van de impliciet gehanteerde indicatoren;*
- ❖ *Achterstandswijken en welstandswijken;*
- ❖ *Achterstandswijken en geografische spreiding van armoede;*
- ❖ *Specifieke achterstandswijken die met voorrang beleidsaandacht behoeven;*
- ❖ *Conclusie.*

---

¹ Bron: Modus jrg 5, nr.2; p. 39-44.....

Het betoog in dit artikel wordt, waar nodig en mogelijk, op cartografische wijze gevisualiseerd.

Definitie van een buurt of wijk

Het CBS hanteert tegenwoordig de benaming wijk omdat de Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Planning (ROP) deze benaming hanteert.

Een eenduidige definiëring van buurten of wijken bestaat niet. Wereldwijd bestaat er hierin een hoge mate van subjectiviteit (WRR 2005, p. 20)². De ene keer gaat het om een bestuurlijke en/of administratieve eenheid en de andere keer om de sociale cohesie die parten speelt.

De ROP in Curaçao hanteerde vóór 1997 verschillende uitgangspunten om een wijk te bepalen; de ene keer konden plantagegrenzen worden toegepast en de andere keer rooilijnen of simpelweg de subjectieve beleving van wijkbewoners. In 1997 is de ROP gestart met het identificeren van wijken in de verschillende zones door deze te begrenzen. Dit is gedaan met het oog op de census van 2001 waarin men de informatie op wijkniveau wilde aanleveren. Uitgangspunt hierbij was dat de wijzigingen ten opzichte van de census van 1992 niet zodanig groot mochten zijn dat een groot aantal huizen van de ene zone naar de andere zouden verhuizen, aangezien dit vergelijking van data over een langere periode zou bemoeilijken. Andere uitgangspunten bij deze uitwerking waren:

- Er wordt uitgegaan van bekende wijkgrenzen.
- Om als wijk te worden erkend, moet het gebied een aanéengesloten geheel vormen, dat ruimtelijk gezien duidelijk te onderscheiden is.
- Het gebied dat als wijk wordt onderkend, moet een minimale hoeveelheid huizen bevatten; het uitgangspunt was dat in een straal van 500 meter er minimaal 25 huizen aanwezig moeten zijn.
- Om als wijk te worden aangemerkt, moet het gebied, naast een minimaal aantal huizen, beschikken over gemeenschapsvoorzieningen zoals een kerk, een school, een wijkcentrum, een commercieel gebied en/of een recreatiegebied.

Methodologie

Voor deze analyse wordt uitgegaan van wijken die uit 350 of meer inwoners bestaan. Rekeninghoudend met dit criterium worden 123 wijken en 3 grote gebieden met verspreide bebouwing geselecteerd uit de circa 270 wijken die de Dienst Ruimtelijke Ontwikkeling en Planning (ROP) heeft geïdentificeerd.

---

² Bron; Vertrouwen in de buurt / Wetenschappelijk raad voor het regeringsbeleid, 2005

In dit artikel gaat het CBS uit van een aantal indicatoren om de sociaal-economische achtergesteldheid van wijken te bepalen: het werkloosheidspercentage, het aantal alleenstaanden dat onder de armoedegrens voor alleenstaanden leeft, de economische afhankelijkheid van niet-werkenden en niet-actieven, het aantal losse jobbers in de wijk, het opleidingsniveau, en het mediaan huishoudinkomen. De keuze van deze indicatoren is gebaseerd op wat er beschikbaar en mogelijk was ten tijde van het schrijven van dit artikel.

De per wijk gemeten waarden van voornoemde indicatoren worden per wijk per indicator afgezet tegen het gemiddelde voor Curaçao. Afhankelijk van het type indicator wordt er dan bepaald of dit een positief dan

wel een negatief gestelde indicator is, en dus gekeken dient te worden naar een waarde hoger dan het gemiddelde of juist lager dan het gemiddelde.

Verondersteld wordt dat wijken waar de percentages voor deze indicatoren hoger of lager uitkomen dan het gemiddelde van Curaçao, dit een indicatie kan zijn dat bijvoorbeeld ook andere aspecten zoals de jeugdwerkloosheid, het percentage drop-outs op een niet acceptabel niveau uit zullen komen. Bij het schrijven van dit artikel waren onder anderen de cijfers over de jeugdwerkloosheid en het aantal school drop-outs per wijk niet beschikbaar.

Definities van de impliciet gehanteerde indicatoren

Werkloosheidspercentage

Het aandeel werkzoekenden in de beroepsbevolking van 15 jaar en ouder. De term “werkzoekenden” wordt in dit verband gedefinieerd als “alle personen van 15 jaar en ouder die tijdens het onderzoek zonder werk zijn en op zoek zijn naar werk of een eigen bedrijf willen beginnen, de maand voorafgaand aan het onderzoek actief naar werk hebben gezocht en binnen 2 weken kunnen beginnen te werken of een eigen bedrijf willen starten”.

Het aandeel alleenstaanden onder de armoedegrens

Het CBS gaat uit van een(monetaire) armoedegrens, gedefinieerd als het inkomensniveau waarbij een huishouden nog net voldoende middelen kan aanschaffen om een gezond leven te kunnen leiden. Deze absolute grens ligt lager dan een sociale armoedegrens, waar naast de fysieke levensbehoeften ook rekening gehouden wordt met de noodzaak om een sociaal leven te leiden, aansluitend aan het begrip “sociale insluiting”.

Er wordt uitgegaan van een normatieve vaststelling van de primaire levensbehoeften, waarna door middel van een ophoging voor noodzakelijke overige uitgaven een totaalbedrag wordt bepaald. Gebruikelijk is om alleen de zogenaamde voedingscomponent te normeren en vervolgens met behulp van een zogenaamde “Engel coëfficiënt” methode de overige uitgaven bij

te schatten. Gezien de bijzondere omstandigheden die Curaçao ondervindt op het gebied van kosten van huisvesting en energiekosten is besloten om niet alleen de voeding maar ook de uitgaven aan huisvesting (huur) en water en elektriciteit te normeren. Tevens is besloten om de berekening van de armoedegrens uit te voeren voor een standaard huishouden, in plaats van een variëteit aan armoedegrenzen voor bepaalde typen van huishoudens. Dit heeft vooral praktische redenen: immers niet voor alle huishoudtypen kunnen grenzen berekend worden en het hanteren van meerdere grenzen zou tot verwarring aanleiding kunnen geven.

Om rekening te houden met verschillen in huishoudens wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde OECD equivalentiemethode, waarbij door middel van schaalfactoren de algemene armoedegrens kan worden herleid. Uitgaande van de armoedegrens voor alleenstaanden is er in dit artikel gekeken naar het aandeel huishoudens onder deze grens.

De economische afhankelijkheid

Het betreft hier de verhouding tussen het aantal niet werkenden (werkzoekenden en niet actieven) en het aantal werkenden.

Het aandeel losse jobbers

Het aandeel van personen die op onregelmatige basis betaalde werkzaamheden verrichten voor anderen.

Het opleidingsniveau

Het betreft hier de verhouding tussen het aantal personen met een hogere opleiding en het aantal personen met een lagere opleiding, vermenigvuldigd met 100. Als hoge opleiding geldt. HAVO, VWO, MBO, HBO en Universiteit (Voltooid of niet voltooid).

Het mediaan huishoudinkomen

Het gaat hier om de 50% waarnemingen met een bepaald huishoudinkomen. Deze waarde is een betere maat voor de centrale tendentie dan het gemiddelde huishouden omdat het gevrijwaard wordt van mogelijke uitschieters onder de waarnemingen.

Achterstandswijken en Welstandswijken

Voor de vergelijking tussen achterstandswijken en welstandswijken zijn op basis van de eerder omschreven zes criteria c.q. indicatoren 55 achterstandswijken en 34 welstandswijken uit de 123 voorgeselecteerde wijken geïdentificeerd. Uitgangspunt is steeds het gemiddelde voor Curaçao geweest om te bepalen of de situatie erger of beter is dan het gemiddelde. De overige 34 wijken uit de oorspronkelijk geselecteerde 123 wijken laten vooral een minimale tot geen variatie ten opzichte van het gemiddelde zien. Tabel 1 gaat vervolgens uit van een aantal sociaal demografische kenmerken en drie van voornoemde indicatoren om een vergelijking tussen achterstandswijken en welstandswijken te schetsen over de censusjaren 2001 en 2011. De cijfers in tabel 1 zijn gemiddelden voor respectievelijk de achterstandswijken en de welstandswijken.

Tabel 1. Vergelijking enkele kenmerken van wijken 2001 – 2011									
	Achterstandswijken			Welstandswijken			Curacao		
	2001	2011	verschil	2001	2011	verschil	2001	2011	verschil
% vrouw hoofd van huishoudens	46	48.9	+2.9	30.3	34.3	+4	39.6	43.8	+4.2
Huishoudgrootte	3.1	2.7	-0.4	2.9	2.6	-0.3	3	2.7	-0.3
Gem. leeftijd	34.6	37.9	+3.3	37.1	38.3	+1.2	35.2	38.5	+3.3
Hoog/100 Laag Opgeleid	21	34	+13	80	207	+127	38	57.4	+19.4
% werkloos	22.8	12.8	-10	10.5	4.8	-5.7	15.8	9.9	-5.9
% losse jobs	11	11.8	+0.8	5.6	3.6	-2	7.4	8.7	+1.3
% Schoolgaand 15 - 19 jr	74	82.3	+8.3	87	90.8	+3.8	81.5	84.7	+3.2

Uit tabel 1 blijkt dat het aantal vrouwelijke hoofden van huishoudens in welstandswijken harder is gegroeid dan in achterstandswijken (4 procentpunten in tegenstelling tot 3 procentpunten). De toename van vrouwelijke hoofden van huishoudens op Curaçao is vooral te wijten aan de toename van vrouwelijke hoofden in welstandswijken.

De gemiddelde huishoudgrootte voor beide type wijken wijkt tussen de censusjaren niet significant af van het totaal voor Curaçao; het is lichtelijk afgenomen. Daarentegen zorgt de gemiddelde leeftijd voor significant verschil. De achterstandswijken lijken harder te vergrijzen dan de welstandswijken en lijken zelfs het niveau van ouderdom in de welstandswijken te benaderen.

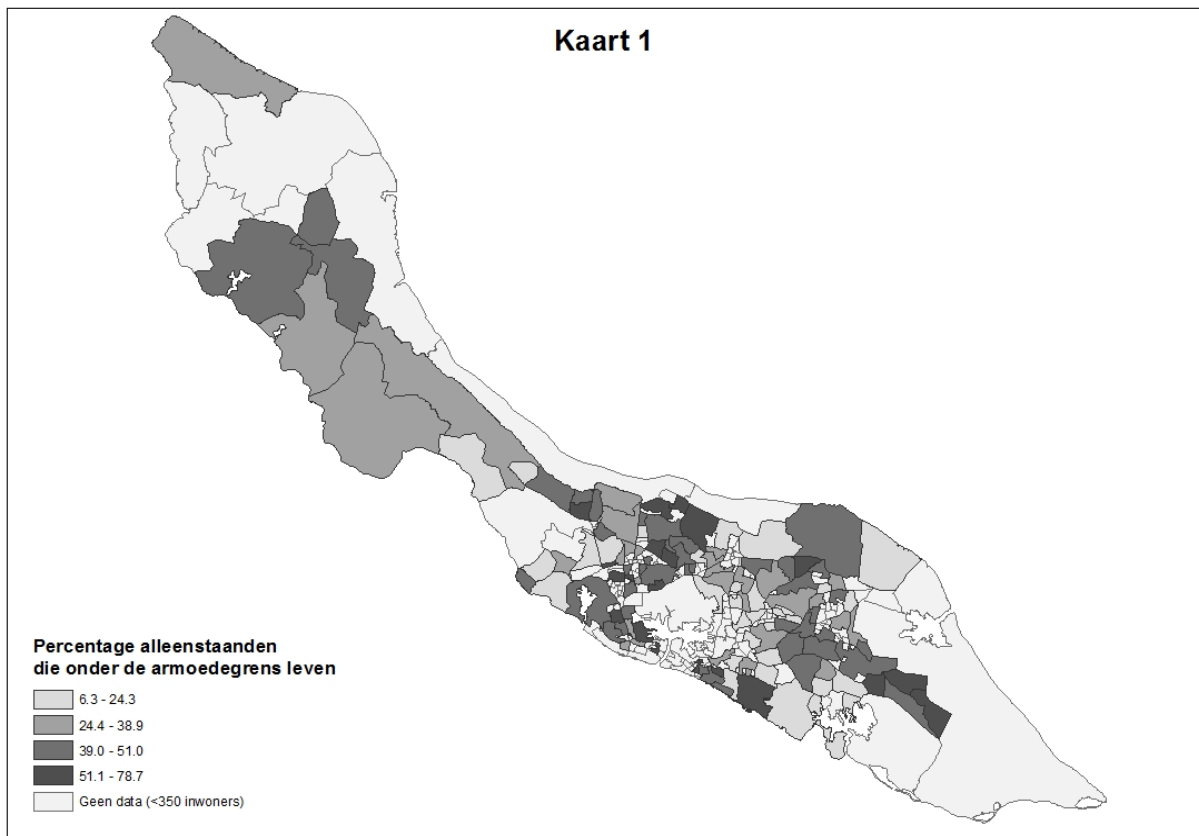
Zowel in achterstandswijken als in welstandswijken is tussen de censusjaren het opleidingsniveau gestegen, gaan er meer kinderen dan voorheen naar school en is de werkloosheid aanzienlijk afgenomen. Dat neemt echter niet weg dat het opleidingsniveau in achterstandswijken nog steeds aanzienlijk onder het landelijk niveau ligt, het aantal schoolgaande kinderen onder het landelijk gemiddelde blijft en het aantal werklozen en losse jobbers significant boven het landelijk gemiddelde ligt, dit in tegenstelling tot de welstandswijken. Vooral wanneer het opleidingsniveau in achterstandswijken wordt afgezet

tegen het opleidingsniveau in welstandswijken kan worden opgemerkt dat het niveau aanzienlijk uiteen is gelopen. Het relatieve aantal hoogopgeleide mensen in welstandswijken in vergelijking met achterstandswijken is gegroeid van vier keer meer in 2001 naar zes keer meer in 2011.

Achterstandswijken en geografische spreiding van armoede

De achtergesteldheid van wijken wordt het sterkst benadrukt met het identificeren van armoede in wijken. Om een indruk te kunnen geven van de mate van armoede op wijkniveau is in dit artikel geopteerd om het percentage alleenstaanden die onder de armoedegrens leven te berekenen en de spreiding hiervan over Curaçao te tonen.

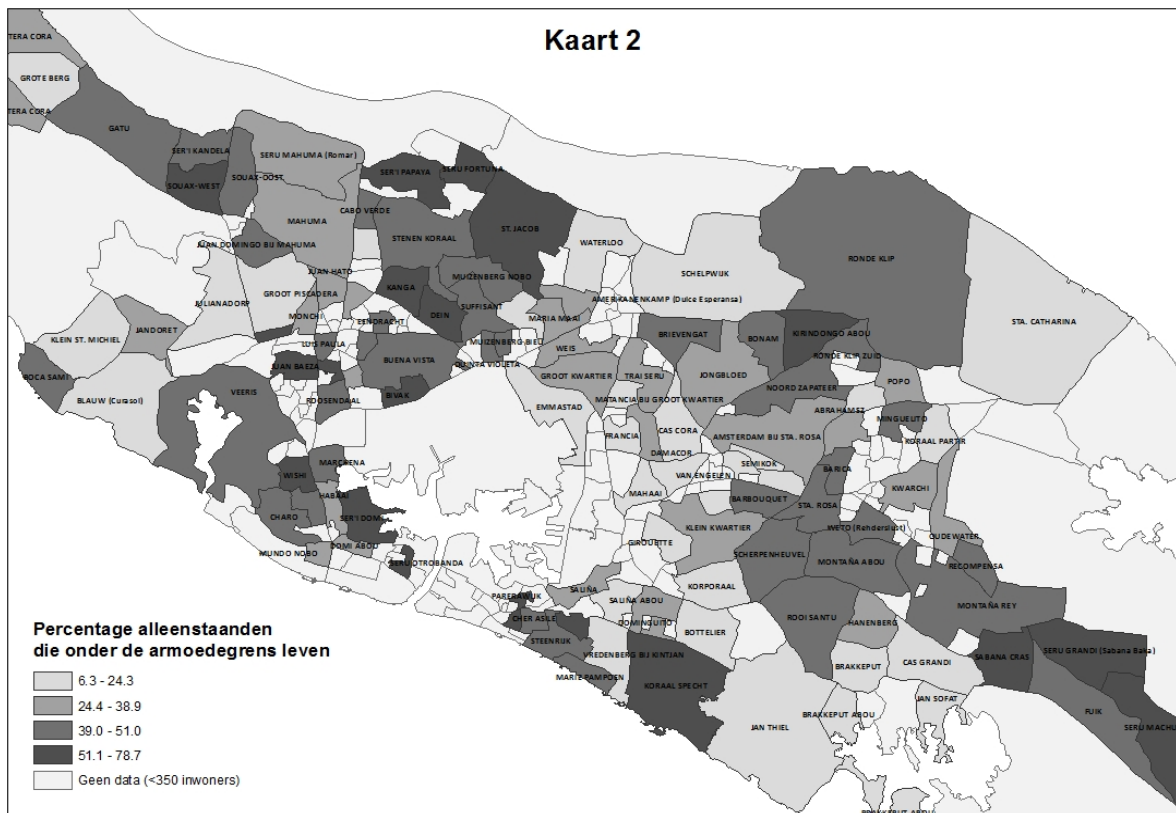
Kaart 1 geeft de totale spreiding weer, waarbij de wijken met de hoogste percentages onder de armoedegrens een donker getinte kleur hebben gekregen en daar waar de percentages het laagst zijn de kleur licht wordt getoond.

Kaart 2 zoomt nader in op de spreiding en laat vooral de grootstedelijke spreiding zien. Uit de kaart valt af te lezen dat wijken zoals Souax-West, Seru Papaya, Seru Fortuna, St. Jacob, Kanga/Dein, Juan Baeza,

Welatina, Bivak, Wishi, Ser'i Domi Seru Otrobanda, Cher asile, Koraal Specht, Kiringdongo Abou, Sabana Cras, Seru Grandi en Seru Machu een hoog percentage alleenstaanden kent dat onder de armoedegrens leeft

(51 - 79%). Kaart 1 laat echter buiten beschouwing -vanwege de concentratie van wijken- het westelijk deel van het eiland, waar vooral wijken zoals Soto, omgeving Leliënberg en Barber ook hoge percentages alleenstaanden onder de armoedegrens kennen.

Opgemerkt dient te worden dat genoemde wijken in voorgaande publicaties van het CBS voorkomen als zijnde de wijken die vaak als achterstandswijken worden aangemerkt.

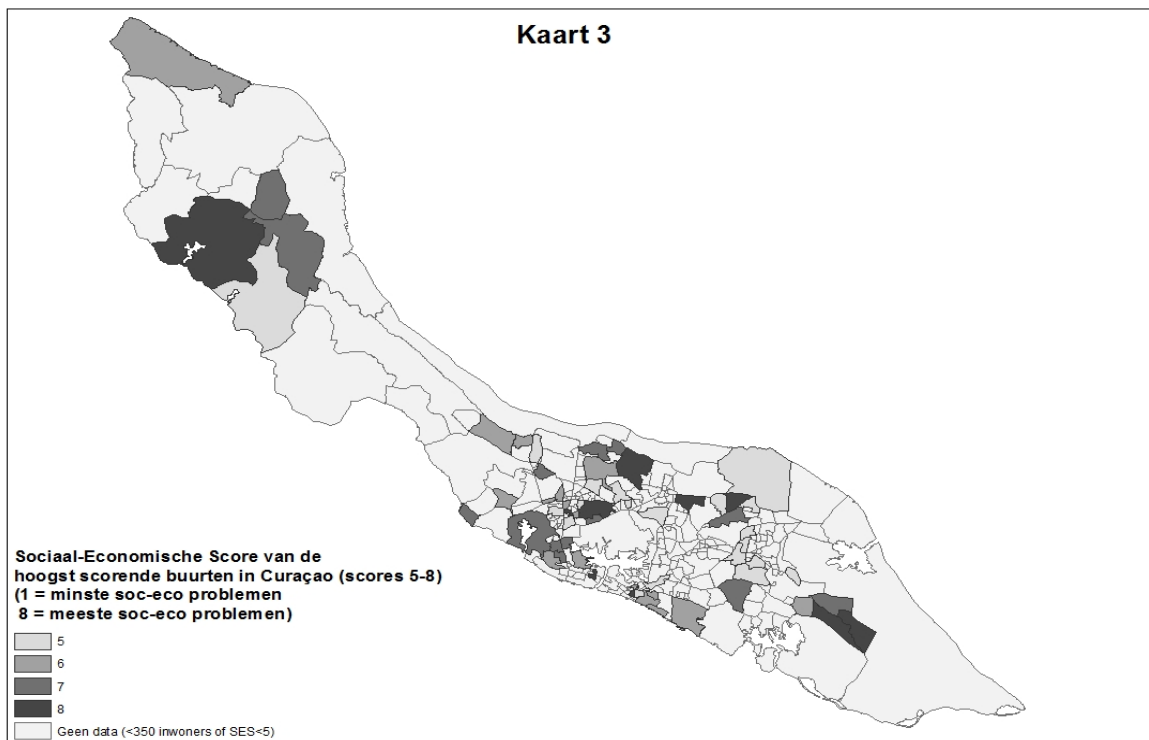
Specifieke achterstandswijken die met voorrang beleidsaandacht behoeven

De analyse die voor dit artikel is uitgevoerd, is gebaseerd op wijken die 350 inwoners of meer hebben. Daarom moet niet worden uitgesloten dat wijken met minder inwoners eveneens

dezelfde achtergesteldheid in hun sociaal- economische ontwikkeling vertonen. Om een prioriteitscore voor elke onderzochte wijk samen te stellen zijn er een aantal indicatoren gebruikt; het gaat om de economische afhankelijkheid in de wijk, het percentage werklozen, het aandeel losse jobbers, het percentage alleenstaanden dat onder de armoedegrens voor alleenstaanden leeft, het aantal hoog opgeleiden per 100 laag opgeleiden, het percentage schoolgaande kinderen tussen 15 en 19 jaar, het percentage

basisvoorzieningen en luxe voorzieningen ter beschikking van huishoudens. Een totale score van 8 punten betekent dat deze wijk, sociaal economisch bekeken, acuut aandacht verdient en een score van onder de 5 punten dat dergelijke wijk naar alle waarschijnlijkheid van latere zorg is.

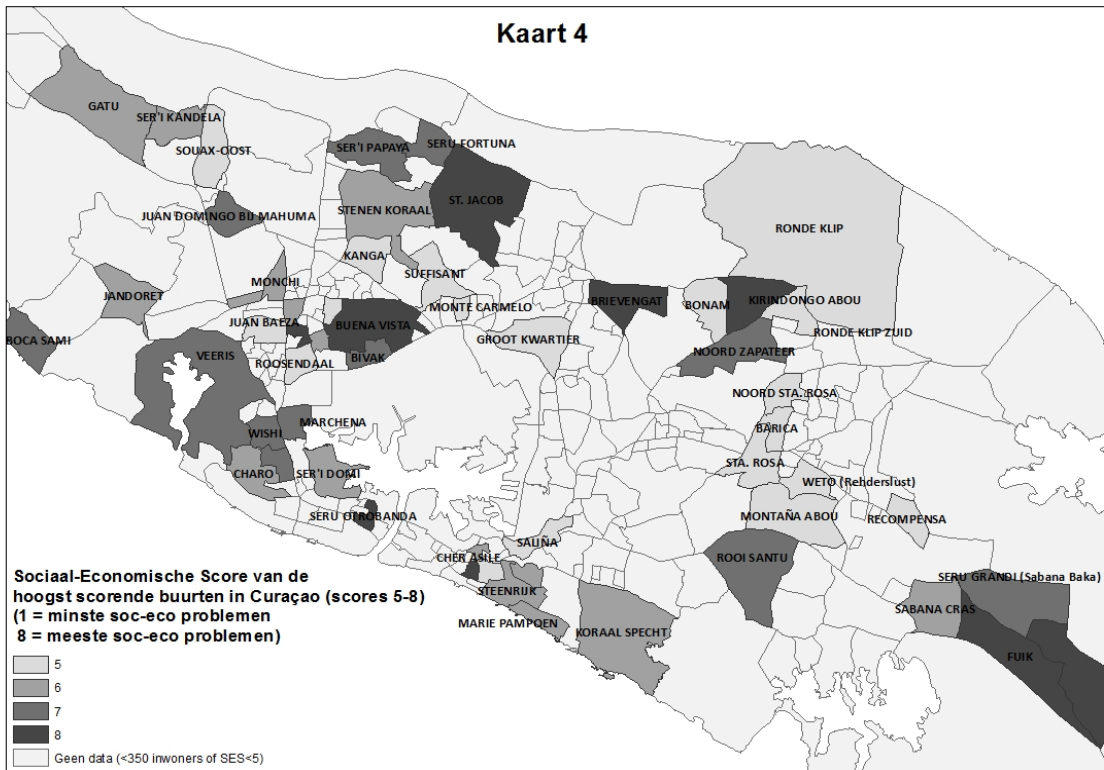
Kaart 3 toont een algemeen beeld van de ruimtelijke spreiding, waaruit blijkt dat het vooral de gebieden ten westen en ten noorden van het Schottegat, de bekende achterstandsgebieden op Banda Riba, de stadsdeelgebieden Steenrijk en Koraalspecht en de meest westelijke (rurale) dorpen de voorkeur verdienen voor wat betreft een beleidsmatige actieplan.

De detailkaart 4 toont beter aan om welke wijken het gaat binnen het groot stedelijk gebied; de meeste urgentie verdienen de wijken St. Jacob, Brievengat, Kiringdongo Abou, Noord Zapateer, Buena Vista, Seru Papaya, Seru Fortuna, Welatina, Juandomingo bij Mahuma, Bivak, Wishi, Marchena, Veeris, Seru Otrobanda, Cher Asile, Rooi Santu, Seru Grandi, Fuik, Seru Machu en

Soto. In een tweede actieronde verdienen ook wijken zoals Sabana Cras, Koraal Specht, Mariepampoen, Steenrijk, Kustbatterij, Parerawijk, Ser 'i Domi, Charo, Luis Paula, Monchi, Jandoret, Steen Koraal, Ser 'i Kandela, Gatu Leliënberg en Barber de aandacht.

Conclusie

Uit de in dit artikel behandelde analyse is gebleken dat er een toename van huishoudens met een vrouw aan het hoofd in de welstandswijken in Curaçao plaats heeft gevonden. Daarentegen lijken de achterstandswijken het hardst te vergrijzen waardoor het niveau van de welstandswijken bijna is bereikt.

Zowel in achterstandswijken als in welstandswijken is tussen de censusjaren 2001 en 2011 het opleidingsniveau gestegen, gaan er meer kinderen dan voorheen naar school en is de werkloosheid aanzienlijk afgenomen. Dat neemt echter het feit niet weg dat het opleidingsniveau in achterstandswijken nog steeds aanzienlijk onder het landelijke niveau ligt, het aantal schoolgaande kinderen onder het landelijke gemiddelde blijft en het aantal werklozen en losse jobbers significant boven het landelijke gemiddelde ligt, dit in tegenstelling tot de welstandswijken

Uit het betoog van dit artikel blijkt dat het uit sociaal-economisch oogpunt zeer aanbevelingswaardig is om een significant aantal wijken met voorrang gerichte beleidsaandacht te geven.